

Giriş

Birliğimizin liyakat sistemi, 2016 yılından beri aktif olarak, sahadaki ihtiyaçlara göre şekillenen aşama sistemimizin temel prensipleri ¹ üzerinde inşa edilmiştir.

Tanımlar

izciliğin tanımlayıcı sekiz unsurundan biri olan “kişisel gelişim”, Çok çeşitli öğrenme fırsatları aracılığıyla bireyi sürekli gelişmeye motive etmeye ve zorlamaya odaklanan ilerici bir öğrenme yolculuğu olarak tanımlanır. ² Birliğimizde liyakat sistemi, kaşiflik etodunun omurgasını teşkil etmektedir. Liyakat sistemi özgün eğitim, iş akışı ve ölçme değerlendirme fonksiyonlarımızın genel çerçevesidir. Sistemin temelinde “kazanım” “aşama” ve “kıdem” kavramları yer alır. Bu üçünün ortak özellikleri:

- **BELİRGİNLİK:** Sürecin detaylı bir şekilde tasarlanmış, öğrenim fırsatlarının ve ölçme değerlendirme kriterlerinin belirlenmiş olması.
- **SORUMLULUK:** Bir komiserlik tarafından bir rehber sorumluluğunda yürütülmesi.
- **GEREKÇELENĐİRME:** Kaşiflik içeriği ile uyumlu ve birlik ihtiyaçlarına yönelik olması. ³

Böylece liyakat sistemi içindeki her eylem önceden belirlenmiş, gerekçelendirilmiş ve belirli aktörler tarafından yönetilen süreçlerle ele alınır.

Kazanım

Sistemde belli bir konuya yönelik, bireyin elde ettiği önceden tanımlı her türlü bilgi, görgü, beceri ve deneyime “kazanım” adı verilir. Kazanımlar çeşitli öğrenim ve uygulama fırsatları ile sağlanır. Kazanımların kişisel olması esastır, toplu kazanımlardan bahsedilemez. Çoğunlukla kazanımlar birlik içinde ilgili komiserlik tarafından sağlanan öğrenim fırsatları veya akran öğrenmesi yöntemi ile kazanılır. Bazı kazanımlar ise belirlenen şartların birey tarafından sağlanması ile gerçekleşir; bunlar “gereksinim” olarak da ifade edilir. Örneğin kamplarda zaman zaman açılan düğümler istasyonunda eğitici lider rehberliğinde camadan düğümü öğretilir. Öte yandan tüm zamanlar içinde akran öğrenmesi bu kazanımın sağlanması için imkan sağlar. Kalıcı kazanımlar ancak yaşayarak deneyerek sağlanabilir. Gereksinimler ise bireyin kendi imkanları ile sağlanır. Örneğin “bir çakıya sahip olmak” öğrenim sürecinden bağımsız bir gereksinimdir. Genel olarak bir aşamayı tanımlayan bileşenlerden her biri kazanım olarak adlandırılır.

¹ Aşama Sistemi Üzerine Fikirler, Coşkun Pınar, Ekim 2018, Rapor

² “The Scout Method”, World Scout Bureau Inc, 2019

³ “Eğitim İhtiyaçtan Kaynaklanır” prensibi ile uyumlu olarak

Kazanımlar ile birey arasındaki ölçme değerlendirme ilişkisine “derecelendirme” adı verilir. Buna bazı temel kazanım dereceleri şunlardır:

- **GELİŞİM:** Birey kazanım çalışmalarına başlamış ve gelişim sürecindedir.
- **HAKEDİŞ:** Birey kazanımın ölçme değerlendirme kriterlerini sağlamıştır.
- **MUAF:** Birey kazanımdan muaftır. Örneğin vejetaryen bir kaşif “et doğrama” kazanımından muaf kabul edilebilir.
- **DENKLİK:** Birey kazanıma önceden sahiptir. Örneğin A sınıfı telsiz operatörü lisansına sahip bir birey “mors alfabesini bilmek” kazanımını zaten sağlamış kabul edilebilir. Bu durum onun ölçme değerlendirme sürecinden tamamen muaf olduğu anlamına gelmez.

Kazanım sürecinde “başarısızlık” gibi bir derece yoktur, zira kaşif liyakat sistemi başarısızlığı ölçmez. Gelişimin seviyeleri bire bir rehberlikle takip edilir. Öğrenim süreci her zaman “eksiklerin tamamlanması” prensibi ile yürütülür.

Edge Sistemi

Kazanımların sağlanmasında genel olarak, Boy Scouts of America tarafından geliştirilen EDGE metodu izlenir. Bu metoda göre: E: Explain, D: Display, G: Guide, E:Enable bileşenleri şöyle ifade edilebilir:

- **E: Explain, Anlat:** Danışman literal zekaya yönelik olarak odak konuları anlatır. Konuların felsefesi, dil bilimsel özellikleri, tarihçesi, temel mantık ve gerekçeleri anlatılır. Yazılı malzeme verilir, kaynakça sağlanır.
- **D: Display, Göster:** Danışman konuyu yaparak gösterir. Konu ile ilgili rol model olur.
- **G: Guide, Rehberlik et:** Danışman bir süre kaşifin ilgili kazanımla ilgili eylemlerine rehberlik eder, yardım eder.
- **E: Enable, Aktive et:** İzci yeterli düzeye ulaştığında ona armasıyla beraber ünite içinde ilgili rolü ve görevi verilir. Bu arma ona bir görev - sorumluluk vermelidir. Aşamanın aktive edilmesi onu değerli ve canlı kılar. Arma üniformada taşınan bir süs değil, kaşifin yerini ifade eden bir işaret olmalıdır.

Aşama

Belirli bir konu kapsamında bir dizi kazanımın sağlanması ile “aşama” gerçekleşir. Her aşama bir arma ile sembolleştirilir. Bu nedenle aşamalar zaman zaman “arma” olarak da adlandırılırlar. Örneğin “aşçılık aşaması” ile “aşçı arması” aynı şeylerdir.

Aşama arması sadece bir mükafat ve giyside taşınan bir süs değildir; bir liyakati ve nihayet bir görevi ifaden bir aktivasyondur. Örneğin öncelikli olarak, odunu oduncular toplar, ateşi ateşçiler yakar, yemeği aşçılar pişirir. Aşamalar ancak bu şekilde hak ettiği değeri bulur, ve kaşifler tarafından cazip hale gelir ⁴.

4 “Aşama ve Kıdem Sistemi”, Birlik Gazetesi, Sayı:2, Şubat 2022

Aşama süreci bireyin talebi ile başlar. İzci kendi ilgi alanı, obasının ve ünitesinin ihtiyaçları veya kıdem kariyer planındaki zorunlu aşamaları değerlendirerek, talep edeceği aşamaları kendi belirler. Talebini aşama komiserine ilettikten sonra birey ilgili aşama zümresinin bir üyesi kabul edilir; ve açılacak tüm istasyonlara katılabilir. Her kaşif aşama sürecinde sadece kendi kıdemine hitap eden kazanımlardan sorumludur. Örneğin sancaktar aşamasındaki “İstiklal Marşı’nı yönetebilmek” kazanımından sadece K3 ve üzeri kıdeme sahip kaşifler sorumludur. Böylece kıdem arttıkça kaşifler sahip oldukları aşamalara ek kazanımlar sağlamak zorundadır. Başka bir deyişle aşama arması alındıktan sonra süreç tamamlanmış olmaz; her aşama süreci kendi içinde kişisel gelişim prensibine uygun şekilde yeni kazanım ve görevlerle devam eder.

Aşamalar Merkez Kaşiflik Komiserliği tarafından onaylanarak, K6 ve üzeri liderler tarafından önerilir, planlanır ve yürütülür. Liderlik eğitimi kapsamındaki bu modülün (MBS) kazanımları arasında K8 ve üzeri liderler için “Yeni bir aşama modülü geliştirmek” kazanımı bulunmaktadır.

Kıdem

Belirli kazanımlar, aşamalar, görevler ve gereksinimlerin sağlanması ile kaşifler “kıdem” olarak birlik içimde farklı pozisyonlar için hazır hale gelirler. Böylece farklı liyakat ve yetkilerle, birlik organizasyon şeması içinde bir yer edinirler. Kıdem prensip olarak bileşik bir aşamadır. Örneğin K3 (atılgan) kıdemini kazanmak için öncelikle K2 kıdemini, ek olarak TEL-telsizci, FLA-sancaktar ve SGN-işaretçi aşamalarını tamamlamanın yanı sıra 4 kampa katılmak ve 2 yıl kaşiflik yapmış olmak gibi şartları tamamlamak gerekir. Böylece kıdem belli aşama, gereksinim ve görevlerden oluşan bir “paket aşama” olarak düşünülebilir. Aşamalarda olduğu gibi kıdem de bir arma ile sembolleştirilir. Bu arma kaşifin pozisyonunu belirlediği için daha çarpıcı bir biçimde taşınır.

Kaşifler Birliği’nde kaşif, lider, önder ayrımı yapılmaksızın kıdemlendirme süreklilik oluşturacak şekilde aşağıdaki gibidir:

Yıldız	Kod	Lakap	Açıklama
0	K00	Kaşif	İzci sözü veren kaşif
1	K01	Yıldız	Birlik usulleri ve kültürüne uyum sağlamış, temel kazanımlara sahip kaşifler.
2	K02	Kıdemli	Kıdemli terimi iki yıldızdan sonra kullanılır. Kıdemli kaşif uygulamalara katkıda bulunur
3	K03	Atılgan	Görev ve sorumluluk alabilen, ustalaşmış kaşif.
4	K04	Kurt	Liderlik özellikleri belirginleşmiş kaşif.
5	K05	Dağ keçisi	Fikir ve proje üreten, katılımcı kaşif.
6	LEO	Leopar	Temel lider seviyesinde, planlama yapabilen kaşif.
7	HAW	Atmaca	İleri lider seviyesinde yetişkin kaşif.
8	EGL	Kartal	WB2 seviyesinde lider eğitimcisi, önderler.
9	OWL	Baykuş	WB3 seviyesinde Uluslararası Lider eğitimcisinin eğitimcisi, kaşiflik vizyonuna sahip önderler.

Statü

Kullanılmayan kazanımlar zamanla körelir. Görev ve sorumluluklarla donatılmayan kıdemler atıl kalır, ünitelere fayda sağlamaz. Böylece donanımı ne olursa olsun, kaşifler etkinlik ve aktiflikleri derecesinde statü alırlar. Bu çerçevede tüm kaşifler için aşağıdaki statüler uygulanmaktadır.

1. Aday

Henüz gereken asgari gereksinimleri yerine getirmemiş olan kaşif adaylarının ünite içinde görev ve sorumlulukları yoktur.

2 Aktif

Haftalık toplantılara, kamplara, etkinliklere sürekli katılan kaşifler aktif statüsünde değerlendirilir. Aktif kaşifler için aşama sistemi işler; elde ettikleri kazanımlara göre aşama ve kıdem alırlar. Ünitelerdeki bütün görevler aktif kaşifler tarafından yürütülür. Karar verme sürecinde de sadece aktif kaşifler yer alır.

3- Arı

Belirli bir süre çalışmalara katılmadığı tespit eden edilen kaşifler “arı” statüsüne alınır. Bu tespit yapılırken “hayat belirtisi kuralı” kullanılır. Arılar ünite içinde görev ve sorumluluk almazlar. Arılar için aşama ve kıdem süreci duraklatılır. Tekrar aktif statüsüne geçebilmek için arılar yine “hayat belirtisi” kuralına göre çalışmalara devamlılık göstermelidir.

4- Veteran

Geçerli bir nedenle kaşiflikten ayrılmak isteyen kıdemli kaşifler için veteranlık statüsüne geçme hakkı verilir. Veteran olma talebini ünitesine açıkça beyan ederek vedalaşan kaşifler, baykuş onayıyla veteran olurlar. Veteranlara ömür boyu veteran arması taşıma hakkı verilir. Veteranlar ünitesinin çalışmalarına düzensiz de olsa katılabilme hakkına sahiptir. Görev ve sorumluluk almazları karar verme süreçlerine katılmazlar. Ayrılma koşulları değişirse veteran kaşifler yuvaya dönerek aktif kaşif statüsüne alınabilirler. Böylece veteran armasını bırakarak hayat belirtisi kuralına göre ünitelerine geri dönebilirler.

Hayat Belirtisi Kuramı

Belli bir davranışı arka arkaya üç kez tekrar etme mantığına dayanır. Örneğin; arka arkaya üç çalışmada devamsızlık yapan kaşif “artık gelmiyor” olarak kabul edilir. Benzer şekilde aday kaşifin arka arkaya üç ardışık çalışmaya katılması “bundan sonra hep gelecek” anlamına gelir. Hayat belirtisi kuralı farklı birçok davranış için uygulanabilir.

Kazanılmış Hakların Kaybedilmesi

Sanılanın tersine kaşifler kazandıkları hakları belli koşullarda kaybedebilirler. Bu durum liyakat temelli doktrinimizin bir özelliğidir. Aşamalar ve kıdemler gereken kazanımların sağlanması ile elde edildiğine göre bu kazanımlar kaybedilirse ilgili armalar doğal olarak askıya alınır ve kaybedilen kazanımların yeniden elde edilmesi istenir.